

**Guia
per al respecte
a la diversitat de creences
en l'àmbit penitenciari**

**Generalitat
de Catalunya**

© Generalitat de Catalunya

Primera edició:

Dipòsit legal:

Coordinació de l'edició, disseny i producció:

Entitat Autònoma del Diari Oficial i de Publicacions

Impressió:

Índex

1	Presentacions	5
2	Els drets de llibertat religiosa, de pensament i de consciència	
	2.1. Legislació relativa als drets de llibertat religiosa dels ciutadans	9
	2.2. Legislació relativa als drets de llibertat religiosa en l'àmbit penitenciari	10
	2.3. Acords de col·laboració entre l'Estat espanyol i diverses confessions religioses	11
	2.4. Accions de la Generalitat de Catalunya relatives a l'exercici dels drets de llibertat religiosa en l'àmbit penitenciari	14
3	Fitxes informatives sobre pràctiques i peticions en l'àmbit penitenciari de les diverses opcions religioses	
	Església Catòlica	21
	Esglésies evangèliques	25
	Judaisme	27
	Islam	31
	Església Adventista del Setè Dia	35
	Esglésies ortodoxes	37
	Budisme	41
	Església de Jesucrist dels Sants dels Darrers Dies	43
	Fe bahà'í	45
	Hinduisme	47
	Sikhisme	49
	Testimonis Cristians de Jehovà	53
	Quadre resum de les possibles demandes	56

Suggeriments i propostes d'actuació

4.1. Principis d'actuació	61
4.2. Recomanacions	62
Recomanacions generals	62
Recomanacions relatives al moment de l'ingrés al centre penitenciari	62
Recomanacions relatives a la cuina i als preceptes alimentaris	63
Recomanacions relatives a les botigues dels centres penitenciaris	64
Recomanacions relatives a les estades a la infermeria o a l'hospitalització	64
Recomanacions relatives a la biblioteca	65
Recomanacions relatives a les pràctiques i mostres de pertinença religiosa o a grups de pensament de les persones internes durant l'activitat diària	65
Recomanacions relatives a l'activitat religiosa a l'interior de les cel·les	66
Recomanacions relatives als cultes i a l'assistència religiosa col·lectiva	66
Recomanacions relatives a l'assistència religiosa individualitzada	68
Recomanacions relatives a la celebració de determinades festivitats religioses o dates assenyalades	69
Recomanacions relatives a la celebració de determinats rituals d'especial significació religiosa	69

El Mapa de les Religions a Catalunya fa palès l'augment, els darrers anys, de la diversitat de creences i d'opcions de pensament, de consciència i de religió al nostre país. Tenint en compte la pluralitat tradicional de la societat catalana, el seu increment recent, i les transformacions socials que se'n deriven, el Govern vetlla per garantir la igualtat de tracte a tota la ciutadania.

L'augment de la diversitat es concreta en pràctiques i maneres de fer que s'han de tenir en compte a l'hora d'oferir els serveis públics a Catalunya. És responsabilitat d'un Govern que aposta per la laïcitat, posar les condicions perquè tots els ciutadans de Catalunya vegin respectades les seves creences en tots els àmbits de la vida pública i en les interaccions amb l'Administració.

Les persones que es troben en règim d'internament als centres penitenciaris del país, tenen dret a la llibertat de pensament, de consciència i de religió amb les màximes garanties que marca el Dret internacional i l'ordenament jurídic vigent

a Catalunya, que és recollit també en aquesta guia.

Les tasques de reinserció social que desenvolupen els i les professionals de l'àmbit penitenciari, requereixen del màxim respecte i suport. La intenció d'aquesta guia és, precisament, facilitar la tasca dels professionals davant de les qüestions que els planteja la creixent diversitat religiosa i de creences en els centres penitenciaris. D'aquesta manera, esperem contribuir a la millora de la vida en aquests centres i a facilitar la continuïtat de la vivència espiritual de les persones internes.

En línia amb les altres guies que s'han editat des de la Direcció General d'Afers Religiosos, la present, ofereix informació i coneixements pràctics per ajudar a la gestió quotidiana de la diversitat religiosa de la societat catalana actual. Inclou una exposició sintètica dels trets més rellevants de les confessions religioses del país i el tipus de demandes que les persones recluses poden manifestar. Conté també unes propostes d'actuació que poden servir de pautes

en les qüestions relacionades amb la diversitat religiosa.

L'elaboració d'aquesta guia ha comptat amb les aportacions dels responsables de diverses entitats religioses del país i dels professionals de la Direcció General de Recursos i Règim Penitenciari i de la Direcció General d'Afers Religiosos. Aprofitem aquestes línies per expressar el nostre agraïment pels esforços esmerçats en aquesta tasca.

Aquesta edició manifesta l'avenç en els objectius fixats al Pla de Govern 2007-2010, fent efectiu el principi de laïcitat com a millor garant dels drets de la llibertat religiosa i de pensament, per fomentar una convivència ciutadana respectuosa amb les conviccions dels ciutadans i amb les lleis democràtiques comunes de què ens hem sabut dotar.

Josep-Lluís Carod-Rovira
Vicepresident del Govern

Tota una extensa gamma de textos legals reconeixen i protegeixen, des dels inicis de la transició, els drets de llibertat religiosa. Això vol dir no solament el dret a pensar lliurement allò que es vulgui, també en matèria d'espiritualitat i respecte del transcendent, sinó alhora que els poders públics han de garantir la pràctica lliure de les religions.

A l'interior dels centres penitenciaris, aquest principi general tan obvi en una democràcia adquireix algunes complicacions sobrevingudes. En primer lloc, perquè a les presons catalanes actualment hi viu un percentatge molt elevat de persones d'origen estranger que, en alguns casos, practiquen religions fins fa poc ignorades per nosaltres. En segon lloc, perquè combinar aquesta diversitat dins dels espais sempre limitats de les presons i respectant els diversos dies sagrats de cada religió no resulta fàcil. I, finalment, perquè cal evitar que es confongui el dret de l'intern a rebre assistència religiosa, voluntàriament demanada, amb alguna actitud de proselitisme i d'adoctrinament que afecti la llibertat de les persones.

Aquestes circumstàncies fan més difícil gestionar la pluralitat religiosa a l'interior dels centres penitenciaris. Tot i això, la llarga experiència pràctica que hem assolit en els 25 anys que ja fa que la Generalitat gestiona la política penitenciària i de rehabilitació de les persones preses, ens ha permès acumular prou coneixements i idees sobre com garantir les diverses pràctiques religioses a les presons. També, naturalment, garantir la llibertat de consciència d'aquelles persones que no volen practicar cap religió.

Aquesta guia, elaborada conjuntament per la Secretaria de Serveis Penitenciaris i la Direcció General d'Afers Religiosos, recull quines són i com actuen les principals religions dins de l'àmbit penitenciari i com cal tractar la diversitat per tal de fer possible la pràctica lliure i, al mateix temps, evitar que aquesta pràctica interfereixi en el normal funcionament dels centres.

Montserrat Tura i Camafreita
Consellera de Justícia

2

Els drets de llibertat religiosa, de pensament i de consciència

El dret a la llibertat religiosa, de pensament i de consciència ha estat abastament reconegut per la legislació espanyola i per diversos acords internacionals. La Declaració Universal dels Drets Humans, així com la Constitució Espanyola el recullen com un dret fonamental.

La legislació de l'àmbit penitenciari també ha reconegut el dret dels interns a la pràctica religiosa i diversos acords entre l'Estat espanyol i algunes de les principals confessions religioses han concretat les condicions en què es podia exercir aquest dret. Així mateix, dins del seu àmbit d'actuació, la Generalitat ha dut a terme diverses actuacions destinades a garantir els drets en matèria religiosa de les persones internes a les presons catalanes.

Tot seguit farem un breu repàs a les principals disposicions legals que regulen els drets religiosos dels interns en els centres penitenciaris. Aquest és el marc en què cal inscriure les demandes que efectuin els interns en relació a les seves creences.

2.1. Legislació relativa als drets de llibertat religiosa dels ciutadans

Els drets de llibertat religiosa i de culte, igual que els drets de llibertat de consciència i de pensament, estan reconeguts per les lleis com a drets fonamentals de les persones. Aquests són els principals textos legals que així ho disposen:

Declaració Universal dels Drets Humans, aprovada el 1948 per les Nacions Unides

L'article 18 proclama el dret a la llibertat de pensament, de consciència i de religió.

Constitució espanyola de 1978

L'article 14 declara que les persones no poden ser discriminades per cap motiu de religió o d'opinió.

L'article 16.1 garanteix la llibertat ideològica, religiosa i de culte dels individus i de les comunitats.

Llei orgànica 7/1980, de 5 de juliol, de llibertat religiosa

L'article 1 afirma que l'Estat garanteix el dret fonamental a la llibertat religiosa i de culte.

L'article 2 estableix que tota persona té dret a no ser obligada a practicar actes de culte o a rebre assistència religiosa contrària a les seves conviccions personals. El tercer apartat d'aquest article afirma que els poders públics han d'adoptar les mesures necessàries per facilitar l'assistència religiosa en els centres públics, entre els quals s'hi compten els centres penitenciaris.

L'article 3 d'aquesta mateixa llei estableix que els límits dels drets de llibertat religiosa són els drets fonamentals de les altres persones, i la salvaguarda de la seguretat, de la salut i de la moralitat pública.

2.2. Legislació relativa als drets de llibertat religiosa en l'àmbit penitenciari

La legislació reguladora de l'execució penal de la pena privativa de llibertat ha establert en repetides ocasions quins són els drets en l'àmbit religiós de les persones recluses. Així queda recollit en les següents disposicions legals:

Regles Mínimes per al tractament de reclusos, aprovades pel Consell Econòmic i Social de les Nacions Unides l'any 1957 i 1997

L'article 6 exposa que cal no fer diferències de tracte en funció de la religió i que cal respectar les creences religioses i els preceptes morals del grup al qual pertany la persona reclusa.

Els articles 41 i 42 de les mateixes Regles estableixen que, quan un centre contingui un nombre suficient de reclusos que pertanyin a una mateixa religió, s'haurà de nomenar o admetre un representant autoritzat d'aquest culte.

Recomanació Rec(2006)2 del Comitè de Ministres del Consell d'Europa sobre les Regles penitenciàries europees

En l'article 13 s'estableix el principi de no discriminació per motius religiosos en l'aplicació de les regles penitenciàries.

L'article 22.1 estableix que els reclusos s'han de beneficiar d'un règim alimentari que tingui en compte, entre d'altres qüestions, la seva religió.

L'article 29 està dedicat a la llibertat de pensament, de consciència i de religió. Aquest article estableix que el règim penitenciari estarà organitzat, en la mesura del possible, de manera que permeti als reclusos practicar la seva

religió, participar dels serveis o reunions conduïts per representants religiosos, rebre visites privades dels representants de la seva religió o disposar de llibres o publicacions de caràcter religiós o espiritual. També estableix que els reclusos no podran ser obligats a practicar cap religió participar en pràctiques religioses o rebre la visita d'un representant religiós, contra la seva voluntat.

Llei Orgànica 1/1979, de 26 de setembre, General Penitenciària

L'article 21 afirma que l'Administració ha de proporcionar als interns una alimentació adequada, tenint en compte, entre d'altres factors, les seves conviccions filosòfiques i religioses.

L'article 54 afirma que l'Administració té el deure de garantir la llibertat religiosa dels interns i de facilitar els mitjans per tal que aquest dret es pugui exercir.

L'article 51 preveu la possibilitat que les persones internes es comuniquin amb sacerdots o ministres de la seva religió, la presència dels quals hagi estat sol·licitada prèviament.

Reglament penitenciari, aprovat pel Reial Decret 190/1996, de 9 de febrer

El Capítol III del Títol IX està dedicat a la regulació de l'assistència religiosa. Aquest Reglament garanteix el dret de les persones internes a adreçar-se a una confessió religiosa registrada per tal de sol·licitar-ne l'assistència, i la possibilitat d'habilitar un espai per a la pràctica dels rituals religiosos. També es recull el deure de l'autoritat penitenciària a facilitar que els fidels puguin respectar els preceptes religiosos referents a l'alimentació, els ritus i el calendari de festivitats propis de la seva tradició religiosa, en la mesura del possible.

2.3. Acords de col·laboració entre l'Estat espanyol i diverses confessions religioses

L'Estat espanyol signà l'any 1979 un acord amb la Santa Seu, que entre d'altres qüestions garanteix i reconeix el dret dels ciutadans i ciutadanes a rebre l'assistència religiosa en els establiments penitenciaris. L'any 1993, aquesta disposició fou desenvolupada mitjançant la signatura d'un acord entre el Ministeri de Justícia i la Conferència Episcopal Espanyola.

L'any 1992, l'Estat signà respectius acords de col·laboració amb les federacions representatives de les comunitats evangèliques, jueves i islàmiques. En tots els casos es garanteix el dret a l'assistència religiosa de les persones que professin aquestes confessions i que es trobin internes en centres penitenciaris. Vegem-ho:

Instrument de Ratificació de l'Acord entre l'Estat espanyol i la Santa Seu sobre afers jurídics, signat el 3 de gener de 1979 a la Ciutat del Vaticà

A l'article IV es garanteix i reconeix el dret dels ciutadans a l'assistència religiosa en establiments penitenciaris i centres similars, siguin públics o privats. S'estableix que el règim d'assistència religiosa catòlica i l'activitat dels capellans i religiosos als centres públics estaran regulats de comú acord entre les autoritats de l'Església i les de l'Estat. En tot cas, es protegeix el dret a la llibertat religiosa de totes les persones.

Ordre de 24 de novembre de 1993, que publica l'Acord sobre Assistència religiosa catòlica en establiments penitenciaris

L'article 2 especifica que l'assistència religiosa als centres penitenciaris comprèn la celebració de la santa missa; l'atenció individualitzada de les persones internes en un despatx o mitjançant visites del capellà als interns que ho sol·licitin; formació religiosa i assessorament en qüestions religioses i morals; celebració d'actes de culte i administració dels sagraments; així com aquelles activitats que estiguin directament relacionades amb el desenvolupament religiós de l'intern o tinguin a veure amb la humanització de la vida penitenciària.

L'article 3 explica que l'atenció religiosa serà prestada per sacerdots nomenats per l'Ordinari pertinent, i autoritzats per la Direcció General d'Institucions Penitenciàries.

L'article 7 fa referència a les infraestructures de les quals els centres penitenciaris han de disposar per tal que l'assistència religiosa catòlica es pugui portar a terme adequadament. Així, cal que els centres penitenciaris disposin d'una capella d'oració o bé, si no és possible, d'un local adequat per a la celebració de cultes. Igualment cal que disposin d'un despatx destinat a la resta d'activitats pròpies de l'assistència religiosa catòlica.

Acord de cooperació de l'Estat espanyol amb la Federació d'Entitats Religioses Evangèliques d'Espanya (aprobat per la Llei 24/92, de 10 de novembre)

L'article 6 estableix que es consideren funcions de culte o d'assistència religiosa les dirigides directament a l'exercici del culte, l'administració de sagraments, la cura d'ànimes, la predicació de l'Evangeli i el magisteri religiós.

L'article 9 garanteix l'exercici del dret a l'assistència religiosa dels individus interns en centres penitenciaris i anàlegs del sector públic, proporcionada pels ministres de culte que designin les esglésies respectives, amb la conformat de la FEREDe, i l'autorització dels centres corresponents. Així mateix aquest article estableix que:

- L'accés d'aquests ministres de culte als centres serà lliure i sense limitació d'horari.
- L'assistència es prestarà amb el respecte al principi de llibertat religiosa i observant les normes d'organització i el règim intern dels centres.
- Les despeses d'aquesta assistència espiritual seran a càrrec de les Esglésies, sense perjudici de la utilització dels locals que amb aquella finalitat existeixin en el centre.

Acord de cooperació de l'Estat espanyol amb la Comissió Islàmica d'Espanya (aprovat per la Llei 26/92, de 10 de novembre)

L'article 6 estableix que són funcions islàmiques de culte, formació i assistència religiosa les que ho siguin d'acord amb la llei i la tradició islàmiques, emanades de l'Alcorà i de la Sunna i protegides per la Llei orgànica de llibertat religiosa.

L'article 9 garanteix l'exercici del dret a l'assistència religiosa de les persones internes en centres penitenciaris, hospitalaris, assistencials o anàlegs del sector públic, proporcionada pels imams o per les persones designades per les comunitats, que han de ser autoritzades pels organismes administratius competents. El mateix article afirma que:

- Les direccions dels centres estan obligades a transmetre a la comunitat islàmica corresponent les sol·licituds d'assistència religiosa rebudes.
- L'assistència religiosa comprèn la que es dispensa als moribunds i les honres fúnebres del ritu islàmic.
- L'assistència religiosa s'ha de prestar amb respecte al principi de llibertat religiosa i observant les normes d'organització i règim intern dels centres, amb accés lliure i sense limitació d'horari.
- Les despeses que origini s'han de sufragar en la forma que acordin els representants de la Comissió Islàmica d'Espanya amb la direcció dels centres, sense perjudici de la utilització dels locals que amb aquella finalitat existeixin en el centre.

Acord de cooperació de l'Estat espanyol amb la Federació de Comunitats Israelites d'Espanya (aprovat per la Llei 25/92, de 10 de novembre)

L'article 6, estableix que són funcions pròpies de la religió jueva les que ho siguin d'acord amb la llei i la tradició jueves; entre altres, les que deriven de la funció rabínica, de l'exercici del culte, de la prestació de serveis rituals, de la formació de rabins, de l'ensenyament de la religió jueva i de l'assistència religiosa.

L'article 9 garanteix l'exercici del dret a l'assistència religiosa de les persones internes en centres penitenciaris, hospitalaris, assistencials o anàlegs del

sector públic, proporcionada pels ministres de culte que designin les comunitats jueves que pertanyin a la Federació de Comunitats Israelites, amb la conformitat d'aquesta, designació que ha de ser autoritzada pels organismes administratius competents. El mateix article afirma que:

- Les direccions dels centres estan obligades a transmetre a la comunitat israelita corresponent les sol·licituds d'assistència espiritual rebudes.
- L'assistència religiosa comprèn la que es dispensa als moribunds i les honres fúnebres del ritu jueu.
- L'assistència religiosa s'ha de prestar amb respecte al principi de llibertat religiosa i observant les normes d'organització i règim intern dels centres, amb accés lliure i sense limitació d'horari.
- Les despeses que origini, les han de sufragar les comunitats respectives, sense perjudici de la utilització dels locals que amb aquella finalitat existeixin en el centre.

Reial Decret 710/2006, de 9 de juny, de desenvolupament dels Acords de Cooperació signats per l'Estat amb la Federació d'Entitats Religioses Evangèliques d'Espanya, la Federació de Comunitats Jueves d'Espanya i la Comissió Islàmica d'Espanya.

Els articles dels acords de l'Estat espanyol amb la FEREDE, la FCI i la CIE, referits a l'assistència religiosa en l'àmbit penitenciari foren desenvolupats mitjançant aquest reial decret.

L'article 2 especifica que es consideraran funcions d'assistència religiosa les dirigides a l'exercici del culte, la prestació de serveis rituals, la instrucció i l'assessorament moral i religiós, així com, en el seu cas, les honres fúnebres en el ritus corresponent.

L'article 3 estableix que l'assistència religiosa en els centres penitenciaris serà prestada pels ministres de culte designats per les respectives confessions i autoritzats per l'Administració penitenciària competent.

2.4. Accions de la Generalitat de Catalunya relatives a l'exercici dels drets de llibertat religiosa en l'àmbit penitenciari

La Generalitat de Catalunya ha impulsat diverses mesures destinades a garantir l'exercici dels drets de llibertat religiosa entre les persones recluses de les presons catalanes. Entre aquestes hi ha la signatura d'acords amb l'Església Catòlica, el Consell Evangèlic de Catalunya i el Consell Islàmic Cultural de Catalunya, així com la promulgació de la instrucció 1/2005 de regulació del dret a rebre atenció religiosa en el medi penitenciari:

Acord marc sobre assistència religiosa catòlica als centres penitenciaris de Catalunya de 10 de juliol de 1987, amb l'acord de pròrroga de 16 de gener de 1991 i les pròrrogues que se n'han derivat.

Al segon pacte es preveu que a cada centre penitenciar hi haurà un servei d'assistència religiosa catòlica obert tant a interns com a familiars de persones internes i personal del centre penitenciar que ho desitgi.

El pacte tercer estableix que aquest servei disposarà d'un local de culte i d'un despatx.

Al cinquè acord s'exposa que la direcció del centre penitenciar coordinarà el servei d'assistència religiosa catòlica amb els altres serveis del centre.

Segons el quart pacte, les persones idònies per prestar l'assistència religiosa seran nomenades per l'Ordinari del lloc corresponent. El director del centre podrà demanar la substitució de les persones designades si infringeixen les normes de règim intern. En aquest supòsit, el centre ho comunicarà a la Secretaria de Serveis Penitenciaris, Rehabilitació i Justícia Juvenil que farà les gestions necessàries davant l'Ordinari del lloc per procedir a la solució més adequada que garanteixi la deguda assistència religiosa dels interns. Algunes persones voluntàries podran col·laborar en el desenvolupament del servei religiós, sempre actuant sota la responsabilitat del capellà i amb el consentiment del director del centre.

Acord marc de febrer de 1995 entre el Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya i el Consell Evangèlic de Catalunya que regula l'assistència religiosa evangèlica en l'àmbit penitenciar català, tenint en compte el pacte afegit de juny de 1995.

Al segon pacte es considera que l'assistència religiosa evangèlica als centres penitenciaris comprèn la celebració del culte setmanal, la participació en grups de pregària i formació bíblica, la visita als interns, i l'assistència a aquells que acudeixin al despatx de l'agent pastoral.

També en el segon pacte es recull que cada centre penitenciar ha de facilitar una dependència adient per a la celebració dels actes litúrgics i que és convenient que disposi d'un despatx per dur a terme la resta d'activitats d'assistència religiosa.

Al pacte quart s'estableix que la tasca d'assistència religiosa s'ha de coordinar amb la resta de serveis del centre penitenciar i està subjecta als horaris i a les normes de disciplina del centre.

Segons el pacte tercer, els agents pastorals encarregats de prestar l'assistència religiosa als centres penitenciaris han de ser designats pel Consell Evangèlic de Catalunya i autoritzats per la Direcció General de Serveis Penitenciaris i de Rehabilitació.

Conveni de col·laboració de 2007 entre el Departament de Justícia i el Departament de la Vicepresidència de la Generalitat de Catalunya i el Consell Islàmic Cultural de Catalunya per tal de garantir el dret de l'assistència religiosa dels interns als centres penitenciaris de Catalunya.

El pacte segon concreta que l'assistència religiosa islàmica als centres penitenciaris podrà consistir en la celebració de l'oració col·lectiva, l'assessorament individual en referència a qüestions religioses, la celebració de rituals d'acompanyament en la mort i la realització de pràctiques de tanatopràxia pròpies de la religió islàmica, la celebració de les principals festivitats pròpies de la religió islàmica i proporcionar formació religiosa als interns que la sol·licitin.

El pacte cinquè explicita que el centre facilitarà un espai adient per dur a terme les activitats relatives a l'assistència religiosa islàmica.

Segons el pacte quart, els representants religiosos encarregats de l'assistència religiosa islàmica han de dur a terme aquesta assistència en coordinació amb la resta de serveis del centre penitenciari corresponent.

Al mateix pacte quart s'estableix el procediment segons el qual el Consell Islàmic Cultural de Catalunya ha de designar i nomenar els imams que han de prestar l'assistència religiosa als centres penitenciaris. Es posa en relleu que aquest nomenament s'ha d'efectuar amb la conformitat de la Direcció General d'Afers Religiosos, sempre davant d'una demanda prèvia de la Direcció General de Recursos i Règim Penitenciari.

Instrucció 1/2005, de regulació del dret a rebre atenció religiosa en el medi penitenciari

Preveu l'impuls de convenis de col·laboració entre el Departament de Justícia de la Generalitat i l'Església Catòlica, per una banda i, per l'altra, cadascuna de les tradicions religioses amb les quals l'Estat ha signat acords de cooperació, sempre que el nombre d'interns que professin una determinada confessió ho aconselli.

Especifica que la Direcció General de Recursos i Règim Penitenciari del Departament de Justícia de la Generalitat facilitarà formació al personal religiós encarregat d'oferir l'assistència religiosa als centres penitenciaris en aspectes de normativa penitenciària.

S'estableix que la Direcció General de Recursos i Règim Penitenciari i la Direcció General d'Afers Religiosos col·laboraran per tal de tractar, conjuntament amb les comunitats religioses, els aspectes relacionats amb l'assistència religiosa de les persones internes.

Preveu l'adequació d'un espai multiconfessional als centres penitenciaris, i la possibilitat d'ajustar els horaris, la mobilitat i els accessos corresponents per tal de garantir l'assistència religiosa de totes les persones que la requereixin, sempre tenint en compte les disponibilitats pressupostàries, la seguretat del centre i els drets fonamentals de la resta d' interns o internes.

S'estableix que l'assistència religiosa dels interns que professen confessions que no han signat acords de cooperació amb l'Estat espanyol, parteix d'una demanda específica prèvia efectuada pels interns. En aquests casos la Direcció General d'Afers Religiosos del Departament de la Vicepresidència assessorarà la Direcció General de Recursos i Règim Penitenciari del Departament de Justícia per tal de donar resposta a aquestes demandes, en funció de les disponibilitats pressupostàries, la seguretat i la vida del centre i els drets fonamentals de la resta d'interns.

Fitxes informatives sobre les pràctiques i peticions en l'àmbit penitenciari de les diverses opcions religioses

Totes les tradicions religioses estableixen alguns preceptes que es reflecteixen en la vida quotidiana dels seus fidels. Les fitxes que es troben a continuació pretenen donar informació bàsica al personal dels centres penitenciaris sobre aquests preceptes així com sobre d'altres característiques bàsiques de les diferents tradicions religioses amb presència a Catalunya. Totes aquestes fitxes estan dividides en dues parts.

Primera part: Es fa una síntesi d'alguns dels trets més destacats de les principals confessions religioses implantades al nostre país. En tots els casos, les fitxes informatives estan organitzades en els següents apartats:

- Pràctica religiosa habitual: Descripció de les pràctiques religioses habituals pròpies de cadascuna de les tradicions religioses (cultes setmanals, pregàries i pràctiques que es porten a terme en el dia a dia).
- Alimentació: Explicació dels preceptes que les diverses tradicions religioses estableixen en relació amb l'alimentació.
- Festivitats: descripció de les festivitats més destacades de cada tradició religiosa, així com de les principals demandes que es podrien derivar de la celebració d'aquestes. Les dates en què s'escauen totes aquestes festivitats es poden consultar a la pàgina web de la Direcció General d'Afers Religiosos: <http://www.gencat.cat/vicepresidencia/afersreligiosos>.
- Altres pràctiques: Explicació d'altres pràctiques de les diverses comunitats religioses que alguns individus poden voler dur a terme.
- Informació complementària: Explicació d'altres aspectes propis de cada tradició religiosa i que fan referència a

qüestions com el vestit, la voluntat de tenir a l'abast determinats objectes, etc.

Segona part: De manera breu, es fa esment a les demandes més habituals que poden expressar les persones que es troben internes en centres penitenciaris i que professen una determinada confessió religiosa. Aquesta part està assenyalada mitjançant un quadrat gris i reproduïx la mateixa estructura que la primera part.

Totes aquestes pràctiques i demandes queden sotmeses als límits d'allò que disposa la legislació vigent.

Església Catòlica

L'Església Catòlica és la comunitat dels seguidors de Jesucrist que reconeixen el bisbe de Roma com a vincle de comunió. L'organització bàsica s'estructura territorialment per diòcesis entorn del bisbe, si bé també hi ha molts ordes religiosos i comunitats monàstiques. La fe catòlica es basa en la Bíblia, la Tradició i els ensenyaments del Magisteri eclesiàstic.

En l'actualitat, el nombre de catòlics arreu del món és de més de 1.000 milions. A Catalunya, l'Església Catòlica és de llarg la institució religiosa amb un nombre més alt de fidels, la de més llarga tradició i arrelament, i custodia un ric patrimoni històric.

■ Pràctica religiosa habitual

Les persones catòliques acostumen a participar amb una certa freqüència en l'eucaristia o santa missa.

Algunes persones poden sol·licitar amb certa freqüència el sacrament de la confessió.

■ Alimentació

Per a la comunitat cristiana catòlica és preceptiva l'abstinència de carn (i derivats) durant els set divendres de quaresma. El dimecres de cendra (inici de la quaresma) i el divendres sant també és preceptiu el dejuni (reducció de la ingesta d'aliments).

Les persones majors de 59 anys i els malalts estan exempts de complir aquest precepte.

■ Festivitats

El dia sagrat del conjunt de fidels catòlics és el diumenge, dia en què la celebració de la santa missa és especialment important.

A part dels diumenges, les festivitats principals de la comunitat cristiana catòlica són Pasqua, Pentecosta (celebrada

set setmanes després de la Pasqua), que varien de dates cada any, i Nadal, el 25 de desembre.

Per Pasqua es commemora la resurrecció de Jesucrist, mentre que Pentecosta és la festivitat en què es celebra el descens de l'Esperit Sant i l'inici de l'activitat de l'Església. Per celebrar aquestes dues festivitats es solen realitzar misses més solemnes.

Per Nadal es commemora el naixement de Jesús, es sol celebrar amb l'anomenada "missa del gall", que comença a la mitjanit del 24 al 25 de desembre.

En l'àmbit penitenciar, cal destacar també la festa de la Mare de Déu de la Mercè (24 de setembre), considerada entre els catòlics la patrona dels privats de llibertat, advocació nascuda a Barcelona al segle XIII i que compta amb un significat de llibertat i esperança.

■ Altres pràctiques

Les persones que professen el catolicisme celebren o poden celebrar puntualment altres sagraments com són el baptisme, el matrimoni, la confirmació i la unció dels malalts. Pel que fa al bateig, tot i que és habitual batejar els infants durant els mesos posteriors al seu naixement, també es pot rebre en l'edat adulta per pròpia decisió de la persona que es vol batejar.

Els fidels catòlics també celebren la primera comunió o primera vegada que un fidel rep el sagrament de l'eucaristia.

■ Informació complementària

Algunes persones que professen el catolicisme volen tenir a prop seu la Bíblia o d'altres textos religiosos, així com objectes de significat religiós com estampes, rosaris, crucifixos o imatges de la Mare de Déu o d'alguns sants. Posseir i utilitzar aquests objectes, si bé no és preceptiu, és una pràctica que pot anar lligada a la vivència personal de la religió.

■ Quadre de possibles peticions en els centres penitenciaris

Pràctica religiosa habitual

- Participar amb una certa freqüència en l'eucaristia, especialment els diumenges.
- Sol·licitar assistència religiosa regular i, en alguns casos, acompanyament religiós individual.

Alimentació

- Abstenir-se de consumir carn durant els divendres de quaresma, així com fer dejuni durant el dimecres de cendra i el divendres sant.

Festivitats

- Donar una major solemnitat a les celebracions religioses durant l'època de Nadal o Setmana Santa.
- Celebrar la festivitat de la Mare de Déu de la Mercè

Altres pràctiques

- Rebre el baptisme, rebre la comunió, confessar-se o celebrar altres sagraments.
- Rebre formació cristiana (catequesi) per a rebre algun sagrament o aprofundir en la fe catòlica.

Informació complementària

- Tenir a prop objectes de significat religiós com estampes, rosaris, crucifixos o imatges de Jesucrist, de la Mare de Déu i d'alguns sants. Hom també pot desitjar tenir un exemplar de la Bíblia o d'altres textos religiosos.

Esglésies evangèliques

Les esglésies evangèliques o protestants són les que van néixer a partir de la reforma protestant que va impulsar Martí Luter (1483-1546) durant el segle XVI i dels posteriors moviments de renovació que s'han donat en el si de l'església protestant. Cadascuna d'aquestes esglésies, unides en el que és fonamental, pot tenir una orientació doctrinal i una forma d'organització específiques.

Les esglésies evangèliques són la segona confessió cristiana amb un nombre més alt de seguidors arreu del món, després del catolicisme. A Catalunya les esglésies evangèliques reuneixen desenes de milers de fidels. Bona part de les persones immigrants que han arribat a Catalunya els darrers anys són protestants, sobretot les que provenen d'Amèrica Llatina, de l'Àfrica subsahariana i de determinats països de l'est d'Europa.

El llibre sagrat sobre el qual es basa la fe evangèlica és la Bíblia.

■ Pràctica religiosa habitual

L'activitat religiosa fonamental dels evangèlics es basa en la pregària i la lectura i estudi de la Bíblia.

Els membres de les esglésies evangèliques celebren periòdicament el sant sopar, especialment durant la celebració del “culte dominical”. El sant sopar, que commemora el sacrifici de Jesucrist, es celebra compartint pa i vi o bé most.

■ Festivitats

El dia sagrat dels cristians evangèlics és el diumenge.

Les celebracions de Nadal i de Pasqua, que commemoren el naixement i la resurrecció de Jesucrist respectivament, estan esteses entre moltes de les esglésies evangèliques. En aquestes festivitats s'acostumen a celebrar cultes més llargs i solemnes de l'habitual.

■ Altres pràctiques

En moltes esglésies evangèliques, el baptisme es celebra en l'edat adulta i per immersió (la persona que rep el baptisme es submergeix completament dins l'aigua).

■ Informació complementària

Les persones que professen la fe cristiana i evangèlica solen donar molta importància a la lectura i a l'estudi de la Bíblia, de manera que moltes d'elles desitgen tenir a disposició tant la Bíblia com altres llibres d'estudi bíblic, sempre que sigui possible.

■ Quadre de possibles peticions en els centres penitenciaris

Pràctica religiosa habitual

- Rebre assistència religiosa regular i, en alguns casos, acompanyament religiós individual.
- Celebrar el sant sopar amb certa regularitat.
- Realitzar pregàries amb freqüència, especialment els diumenges, i assistir a activitats de formació bíblica.

Festivitats

- Per Nadal i durant la Setmana Santa, celebrar cultes més llargs i solemnes.
- Alguns interns, especialment si estan vinculats a les denominades esglésies de Filadèlfia,¹ realitzar cants i oracions en grup.

Altres pràctiques

- Rebre el baptisme per immersió.

Informació complementària

- Disposar de la Bíblia o d'altres textos religiosos a la cel·la.

1 Denominació evangèlica de caire pentecostal, que va néixer a als anys 50 a França. Avui dia es troba molt estesa pel territori català, especialment entre persones d'ètnia gitana.

Judaisme

El judaisme és la religió del poble d'Israel i es fonamenta en el pacte entre Déu i Abraham narrat en el llibre del Gènesi. En l'actualitat s'estima que a Catalunya hi ha unes 8.000 persones jueves, moltes d'elles originàries d'Amèrica del Sud. S'organitzen al voltant de diverses comunitats amb diferents orientacions doctrinals.

El text sagrat dels jueus és la Torà, que recull la revelació de Déu a Moisès. També és molt important per al judaisme la recopilació de la llei transmesa oralment, que junt amb un conjunt de comentaris rabínics formen el Talmud.

■ Pràctica religiosa habitual

Habitualment els fidels jueus fan tres oracions repartides al llarg del dia, tot i que el nombre pot ser superior en diades especials.

■ Alimentació

L'alimentació *caixer* és pròpia del judaisme. Implica la prohibició de menjar porc i els seus derivats, sang, animals aquàtics sense escates, carn barrejada amb llet i carn que no ha estat sacrificada de manera ritual.

Les limitacions de l'alimentació *caixer* afecten també els estris per menjar. En el cas de productes calents, només poden ser ingerits en plats d'un sol ús de paper o de plàstic, o en plats de vidre. Pel que fa al menjar fred, pot ser ingerit en qualsevol mena d'estri.

En la tradició jueva, es duen a terme diversos dejunis al llarg de l'any. Els més seguits són els que es realitzen durant les festivitats del *Yom Qippur* (celebrat el dia 10 del mes jueu de *tixrí*) i de *Tisha B'Av* (9 del mes d'*av*). Aquests dejunis acostumen a escaure's al voltant de la tardor.

■ Festivitats

El dia sagrat de les persones que professen la fe jueva és el sàbat, que s'allarga des de la posta de sol del divendres fins al crepuscle del dissabte. Aquesta jornada la dediquen plenament a Déu, de manera que no duen a terme cap mena de treball. Les dones jueves acostumen a rebre el sàbat amb una cerimònia que inclou l'encesa d'espelmes i la benedicció de determinats aliments.

Les festivitats jueves més celebrades són el *Roix ha-Xanà*, o any nou jueu, que acostuma a escaure's al voltant de l'equinocci de tardor, i el *Yom Qippur* (o dia del perdó), que s'escau deu dies després.

■ Altres rituals

La conversió al judaisme és un tema que genera força debat entre les comunitats jueves. Hi ha comunitats que accepten la conversió al judaisme, i l'entenen com un llarg procés d'aproximació a la cultura i la religió jueva, que acaba amb un ritual de conversió.

■ Informació complementària

Alguns jueus acostumen a cobrir-se el cap en senyal de respecte a Déu.

■ Quadre de possibles peticions en els centres penitenciaris

Pràctica religiosa habitual

- Espais per fer les pregàries diàries.
- Cerimònia de rebuda del sàbat per part de les dones jueves.
- Assistència religiosa regular i, en alguns casos, acompanyament religiós individual.

Alimentació

- Menús *caixer* (descrits més amunt) o, de manera alternativa, vegetarians o lliures de porc, en els quals no es barregin productes càrnics amb els làctics.
- Dur a terme determinats dejunis.

Festivitats

- Realitzar algun culte o pregària especial, així com algunes activitats extraordinàries durant les festivitats del *Roix ha-Xanà* i el *Yom Qippur*.
- Celebrar algun culte especial, que incorpori la utilització d'espelmes durant el sàbat (des del capvespre del divendres fins el crepuscle del dissabte).
- Abstenció de realitzar certes tasques durant el sàbat.

Informació complementària

- Romandre amb el cap cobert.

Islam

L'islam és la religió que sosté que Déu es va revelar a Muhàmmad al segle VII dC. El seu llibre sagrat és l'Alcorà, que recull les revelacions que Déu va fer a través de Muhàmmad. És la segona religió en nombre de seguidors arreu del món, després del cristianisme. Actualment, a Catalunya els musulmans es compten per desenes de milers i procedeixen fonamentalment del Magrib, de l'Àfrica subsahariana i del Pakistan. La religió islàmica fixa cinc pilars fonamentals d'obligat compliment per als seus fidels: la professió de fe (xahada), la pregària ritual (salat), l'almoina (zakat), el dejuni (sawm) i el pelegrinatge a la Meca (hagg).

■ Pràctica religiosa habitual

Les persones que professen la fe islàmica realitzen cinc oracions repartides al llarg del dia (a l'albada, al migdia, a la tarda, al vespre, i a la nit). Les hores d'oració canvien en funció de la posició del sol.

A l'hora de realitzar les oracions, s'orienten cap a la Meca i prèviament es renten les mans, la boca, el nas, la cara, els braços, el cap, les orelles i els peus.

■ Alimentació

En l'islam es fa una distinció entre aliments *halal* (permesos) i aliments *haram* (prohibits). Tot i que les prescripcions alimentàries són molt extenses, fonamentalment els productes prohibits són el porc i tots els seus derivats, la sang, els animals aquàtics que no tenen escates, els animals carnívors, l'alcohol i tots els animals terrestres que no han estat sacrificats de manera ritual.

Durant el mes islàmic del Ramadà, les persones de fe islàmica no beuen ni mengen res des de l'albada fins a la posta del sol. Tanmateix, l'Alcorà autoritza els infants, els vells, els malalts i les dones embarassades, entre d'altres, a no fer aquest dejuni, malgrat que algunes d'aquestes persones po-

den voler recuperar els dies de dejuni, quan les seves condicions físiques els ho permetin. Les dates en què se celebra el Ramadà varien anualment, ja que es fixen d'acord amb el calendari lunar.

■ Festivitats

En l'islam, el dia sagrat és el divendres. És per aquesta raó que la realització de l'oració del divendres al migdia és especialment important.

Les dues festes principals del calendari islàmic són l'*aïd al-fitr* i l'*aïd al-adhà*. La data en què se celebren aquestes diades varia d'un any a l'altre en funció del calendari lunar.

L'*aïd al-fitr* commemora la fi del Ramadà. El matí posterior a l'últim dia de Ramadà, es realitza una oració ritual i és habitual que es reparteixin dolços, menjar i begudes sense alcohol.

–L'*aïd al-adhà* o “festa del sacrifici” rememora la fidelitat d'Abraham a Déu. El dia s'inicia amb una oració ritual i segueix amb l'ofrena d'un sacrifici animal (normalment un xai) i la repartició de la seva carn entre la comunitat.

■ Altres pràctiques

La conversió a l'islam es pot realitzar en general de manera molt senzilla, a partir de la pròpia professió de fe o *xahada*. Tanmateix és possible que algunes persones recluses requereixin la presència d'un imam.

■ Informació complementària

Moltes dones musulmanes volen romandre amb el cap tapat quan es troben davant d'altres persones.

Algunes persones de fe islàmica poden voler disposar d'una gel·laba i d'una catifa per tal de realitzar les oracions.

■ Quadre de possibles peticions en els centres penitenciaris

Pràctica religiosa habitual

- Assistència religiosa regular i, en alguns casos, acompanyament religiós individual.
- Rentar-se abans de realitzar les oracions.
- Espais per fer les pregàries diàries, en especial els divendres al migdia.

Alimentació

- Menús *halal* (descrits més amunt) o, de manera alternativa, vegetarians o lliures de porc.
- Celebrar el Ramadà i, per tant, no ingesta de cap aliment ni beguda durant el dia.

Festivitats

- És possible que durant el Ramadà o la festa del sacrifici alguns familiars o algunes comunitats religioses vulguin portar certs aliments típics d'aquestes celebracions als centres penitenciaris i que algunes persones internes vulguin fer alguna activitat o cerimònia extraordinària.

Altres pràctiques

- Realitzar la conversió a l'islam durant el període de reclusió.

Informació complementària

- Romandre amb el cap cobert, per part d'algunes dones.
- Disposar de l'Alcorà o d'objectes com una gel·laba o una catifa dins la cel·la, per tal de realitzar les oracions diàries o d'estudiar els textos sagrats.

Església Adventista del Setè Dia

L'Església Adventista del Setè Dia és una organització cristiana creada l'any 1863 als Estats Units. Els seus fundadors són William Miller i Hellen White. En l'actualitat el nombre d'adventistes que hi ha a Catalunya supera el miler de persones. Les doctrines adventistes estableixen el dissabte com a dia de descans. És també el dia en què duen a terme els principals actes religiosos.

El llibre sagrat que segueixen els adventistes del setè dia és la Bíblia.

■ Pràctica religiosa habitual

Els adventistes celebren dues reunions setmanals: una reunió d'oració el divendres a la nit i un culte d'adoració el dissabte al matí.

En les reunions dels dissabtes és força usual que es duguin a terme activitats de formació i estudi de la Bíblia.

Aproximadament un dissabte de cada trimestre, els adventistes celebren el sant sopar. Prèviament es renten els peus els uns als altres, i després prenen la comunió, amb pa sense llevat i most.

■ Alimentació

Tot i que no és obligatori, l'Església Adventista promou el vegetarianisme entre els seus seguidors. Els adventistes consideren prohibits, en tot cas, el consum de porc, conill i marisc. A més, és habitual que rebutgin el consum de te, cafè i altres productes que consideren poc saludables.

■ Festivitats

El dia sagrat segons l'Església Adventista del Setè Dia, a diferència de la majoria de tradicions cristianes, és el dissabte.

Igual que en la resta de denominacions i esglésies cristianes, les festivitats més celebrades per l'Església Adventista són Nadal i Pasqua, que commemoren el naixement i la resurrecció de Jesucrist, respectivament.

■ Altres pràctiques

El baptisme es porta a terme quan les persones són adultes o prou madures per decidir lliurement la seva entrada a l'Església Adventista del Setè Dia. El baptisme es realitza per immersió; la persona batejada es submergeix completament dins l'aigua.

■ Quadre de possibles peticions en els centres penitenciaris

Pràctica religiosa habitual

- Celebrar cultes els dissabtes i/o rebre assistència religiosa de forma individual.
- Participar en activitats de formació i estudi de la Bíblia.
- Celebrar el sant sopar i, prèviament, rentar-se els peus.

Alimentació

- Disposar de menús vegetarians o com a mínim lliures de porc, conill i marisc.

Festivitats

- Celebrar cultes especials i/o fer activitats extraordinàries per Nadal o per Pasqua.

Altres pràctiques

- Rebre el baptisme per immersió.

Informació complementària

- Tenir un exemplar de la Bíblia o d'altres textos religiosos.

Esglésies ortodoxes

Les esglésies ortodoxes són les esglésies cristianes arrelades a la tradició primitiva (set primers concilis ecumènics, desenvolupats entre els anys 325 i 787 de la nostra era). Actualment tenen la seva seu majoritàriament a l'Europa de l'Est, a la Península Balcànica i al Pròxim Orient. S'organitzen bàsicament en patriarcats autocèfals en comunió entre ells. És a dir, cada país de tradició ortodoxa disposa d'una església pròpia, autònoma, i les esglésies reconeixen entre elles la mateixa fe. A Catalunya trobem comunitats procedents de diversos patriarcats (Romania, Moscou, Bulgària, etc.), i els fidels solen agrupar-se segons la nacionalitat. També hi ha un col·lectiu d'ortodoxos d'origen català, sota la jurisdicció del Patriarcat de Sèrbia, que acull ortodoxos de qualsevol procedència.

El llibre sagrat dels cristians ortodoxos és la Bíblia.

■ Pràctica religiosa habitual

Els fidels combreguen periòdicament amb pa i vi. Aquest ritual ha d'anar precedit de la confessió dels feligresos a un sacerdot ortodox.

■ Alimentació

Els ortodoxos celebren diversos períodes de dejuni durant l'any, però cal tenir en compte que infants, ancians i malalts n'estan exempts.

Els principals períodes de dejuni i d'abstinència (de carn, peix, ous, productes làctics, oli i vi) són tots els dimecres i divendres de l'any, les vigílies de les dotze grans festes, la petita quaresma (quarantena d'abans de Nadal), la gran quaresma (quarantena abans de Pasqua), la quaresma dels apòstols (una setmana abans de Sant Pere) i la quaresma de la Mare de Déu (primera quinzena d'agost).

■ Festivitats

El dia sagrat dels cristians ortodoxos és el diumenge, dia en què se celebra el culte de la Divina Litúrgia.

Les esglésies ortodoxes no es regeixen totes pel mateix calendari. Algunes es regeixen exclusivament pel calendari julià,² mentre que n'hi ha d'altres que es regeixen pel calendari julià per a les festes mòbils (com la Gran Quaresma, la Pasqua i la Pentecosta) i pel calendari gregorià per a les festes fixes.

En conseqüència, tots els ortodoxos celebren Nadal el 25 de desembre, però cal tenir en compte que especialment els que són d'origen eslau (russos, ucraïnesos, etc.) acostumen a referir-se al 25 de desembre del calendari julià, que equival al 7 de gener del calendari gregorià. En canvi, grecs, búlgars, romanesos i la majoria d'ortodoxos en la diàspora es regeixen pel calendari gregorià, que és el vigent a casa nostra.

La principal festa de l'any és la Pasqua que canvia de data cada any, i pot esdevenir-se abans, el mateix dia o després que el dia de Pasqua dels catòlics. També són festes mòbils la Gran Quaresma (que precedeix la Pasqua) i la Pentecosta. En canvi són festes fixes Nadal, i la Petita Quaresma (quarantena abans de Nadal).

■ Altres pràctiques

El bateig es realitza per immersió, submergint el nadó o la persona que decideix batejar-se a l'aigua.

■ Informació complementària

Hi ha cristians ortodoxos que volen tenir a prop seu objectes de significat religiós com estampes, rosaris o crucifixos.

2 El calendari julià va ser el vigent fins que el papa Gregori XIII el reformà, bo i donant lloc al denominat calendari gregorià que és el que es troba vigent al nostre país. Aquest nou calendari s'ha anat adoptant com a calendari civil a diferents països. Actualment, la diferència entre els dos calendaris és de tretze dies, però amb els segles aquesta distància creix.

■ Quadre de possibles peticions en els centres penitenciaris

Pràctica religiosa habitual

- Assistència religiosa regular i, en alguns casos, acompanyament religiós individual
- Combregar, especialment els diumenges.

Alimentació

- Menús vegetarians, en determinats dies.
- Dejunar durant determinats dies.
- Abstinència de consumir oli d'oliva durant la quaresma i la Setmana Santa.

Festivitats

- Celebrar les festivitats més importants segons el calendari ortodox.
La celebració d'aquestes festivitats pot comportar, en alguns casos, l'encesa d'alguna espelma.

Altres pràctiques

- Batejar-se en un acte oficiat per algun sacerdot ortodox.

Informació complementària

- Instal·lar imatges sagrades a les cel·les, i/o disposar d'una Bíblia.

Budisme

El budisme es fonamenta en els ensenyaments que va transmetre Siddharta Gautama, Buda, entre els segles VI i V abans de Crist. El budisme és la quarta religió en nombre de seguidors arreu del món i acull escoles doctrinals d'orientació molt diversa. Entre els budistes que hi ha a Catalunya, n'hi ha tant d'originaris de l'Extrem Orient com d'altres que han iniciat la pràctica a casa nostra.

Els budistes han de seguir cinc preceptes essencials que comporten les obligacions d'abstenir-se de privar altres éssers de la vida; de prendre coses que no són pròpies; de qualsevol mena d'activitat sexual incorrecta; de dir mentides; i de prendre drogues o tota mena de productes susceptibles d'intoxicar el propi cos.

■ Pràctica religiosa habitual

Els rituals o pràctiques que duen a terme els budistes varien molt en funció del corrent al qual estan vinculats, però és habitual que facin meditacions o recitacions de pregàries, sons o frases sagrades anomenades mantres.

■ Alimentació

Arran del precepte segons el qual cal abstenir-se de matar qualsevol ésser viu, molts budistes són vegetarians, tot i que no hi ha un acord unànime que acrediti que el vegetarianisme és un precepte religiós.

■ Festivitats

El calendari de festivitats budistes varia molt entre els diversos corrents. A Catalunya, podríem dir que la festivitat més important celebrada pel conjunt de comunitats dels diferents corrents és el Dia de Buda (*Vesak Puja*), que acostuma a celebrar-se al maig i en el qual es commemora el naixement, la il·luminació i la mort de Buda.

Habitualment, durant aquestes diades es dedica més estona a les pràctiques diàries: meditació, recitació de sutres (fragments de textos sagrats) i mantres, etc.

■ Altres pràctiques

La conversió al budisme es du a terme amb la cerimònia del “refugi”: la persona porta a terme una interiorització en la qual assumeix que, mentre duri la seva existència, es mantindrà vinculada a les anomenades “tres joies” del budisme: Buda (l'ésser il·luminat), *Dharma* (els ensenyaments budistes i l'enteniment correcte) i *Sangha* (la comunitat budista i la puresa espiritual). Aquest ritual es pot portar a terme amb la supervisió d'un mestre budista o amb l'ajut d'un membre laic de la seva comunitat, però també és vàlid si la persona el realitza individualment.

■ Informació complementària

Hi ha budistes que acostumen a portar rosaris, cordons de protecció i altres objectes rituals, i que volen tenir a prop imatges o objectes de contingut religiós.

■ Quadre de possibles peticions en els centres penitenciaris

Pràctica religiosa habitual

- Actuar d'acord amb els cinc preceptes principals de la seva fe, entre els quals hi ha el precepte fonamental del respecte a la vida. No exercir, per tant, tasques que comportin directa o indirectament la mort d'animals.
- Rebre atenció espiritual per part d'algun mestre o monjo budista o per part d'algun membre laic de la seva comunitat.

Alimentació

- En alguns casos, seguir una dieta vegetariana.

Festivitats

- Celebrar el *Vesak Puja* o d'altres festivitats tot recitant alguns mantres i dedicant més estona del normal a les pràctiques de meditació.

Altres rituals

- Realitzar la cerimònia de “refugi”. Rebre l'assistència de monjos o mestres budistes que orientin la persona en aquesta pràctica, o també de membres laics de la seva comunitat.

Informació complementària

- Portar posats rosaris, cordons de protecció o tenir a l'abast encens i porta encens, així com disposar d'alguna imatge de Buda.
- Tenir imatges a les cel·les.

Església de Jesucrist dels Sants dels Darrers Dies

L'Església de Jesucrist dels Sants dels Darrers Dies va ser organitzada als Estats Units l'any 1830 per Joseph Smith Jr. Els membres d'aquesta Església sovint són coneguts com a mormons. En l'actualitat aquesta Església compta amb més de 6.000 membres a Catalunya.

Els llibres més importants per als mormons són la Bíblia, el Llibre de Mormó, Doctrina i Aliances i La Perla de Gran Preu.

■ Pràctica religiosa habitual

Els membres de l'Església acostumen a celebrar setmanalment el sant sopar amb pa i aigua.

És habitual que els membres de l'Església dediquin part del seu temps a l'estudi de les escriptures sagrades i a fer oració.

■ Alimentació

Els textos sagrats de l'Església de Jesucrist dels Sants dels Darrers especifiquen algunes prescripcions alimentàries, entre les quals hi ha les de no prendre alcohol, te o cafè. Tampoc fumen tabac.

Practiquen un dejuni de dos àpats, un dia al mes (generalment el primer diumenge de mes). Aquesta pràctica no és aconsellada en el cas de persones grans, malalts o nens.

■ Festivitats

El dia sagrat dels mormons és el diumenge.

Les principals festivitats que els mormons celebren són el Nadal i la Setmana Santa, que commemoren el naixement de Jesucrist i la seva mort i resurrecció. Tanmateix, no duen a terme cap mena de ritual particular en ocasió d'aquestes diades.

A més, dos cops l'any, durant els mesos d'abril i octubre, es duen a terme les “conferències generals” de l'Església. Durant aquestes conferències, l'Església retransmet uns missatges a tot el món a través d'un canal de televisió per satèl·lit.

■ Altres pràctiques

El baptisme es realitza sempre en persones majors de 8 anys, i només quan es considera que aquestes ja poden comprendre la doctrina de l'Església. Aquesta ordenança es porta a terme en dues fases. En una primera fase es realitza el bateig per immersió dins l'aigua, que representa la purificació i l'entrada de la persona a la comunitat de Déu. Posteriorment, al cap d'uns dies, es du a terme una cerimònia en la qual el sacerdot autoritzat fa una imposició de mans a la persona batejada per tal que rebí el do de l'Esperit Sant.

■ Informació complementària

Alguns mormons fan servir una roba interior específica; aquesta roba interior els recorda les promeses que han fet a Déu.

■ Quadre de possibles peticions en els centres penitenciaris

Pràctica religiosa habitual

- Assistència religiosa regular i, en alguns casos, acompanyament religiós individual.
- Celebrar el sant sopar, especialment els diumenges, per a la qual cosa és necessària la visita d'un sacerdot de l'Església.
- Participar en activitats de formació i estudi de la Bíblia o dels altres textos que consideren fonamentals.

Alimentació

- Rebuig del consum de te, cafè, alcohol i begudes excitan.
- Dejunar durant un dia al mes.

Festivitats

- Veure el missatge que l'Església de Jesucrist dels Sants dels Darrers Dies retransmet cada any, durant la conferència general.

Altres pràctiques

- Rebre el baptisme i la imposició de mans.

Informació complementària

- Vestir una determinada roba interior.
- Disposar, a la cel·la, d'un exemplar de la Bíblia o d'altres llibres propis de la seva religió.

Fe bahà'í

La fe bahà'í és la religió dels seguidors de Bahá'u'llàh, el qual al segle XIX es va proclamar missatger de Déu a la Terra. Els bahà'ís creuen en la unitat de Déu, la unitat de les religions i la unitat de la humanitat. En el món hi ha més de 6 milions de bahà'ís. A Catalunya actualment són al voltant d'un miler.

Els llibres més importants escrits per Bahá'u'llàh, i que han esdevingut un referent per a tot bahà'í, són El Llibre de les Lleis o Llibre més Sagrat, i El Llibre de la Certesa.

■ Pràctica religiosa habitual

Els bahà'ís realitzen algunes pregàries al llarg del dia.

Per dur a terme algunes d'aquestes oracions s'orienten cap a l'est, i prèviament es renten la cara i les mans.

Realitzen reunions esporàdiques que poden consistir en l'estudi de textos de Bahá'u'llàh o altres pensadors, xerrades i reunions de meditació o d'oració, entre d'altres.

■ Alimentació

Els bahà'ís no consumeixen begudes alcohòliques.

Durant el mes d'Al·là (Sublimitat) –del 2 al 20 de març–, el darrer de l'any del calendari bahà'í, els seguidors d'aquesta fe s'abstenen de menjar i beure qualsevol mena de producte des de la sortida fins a la posta del sol. Tanmateix, els nens, la gent gran, les persones malaltes i les embarassades estan exempts d'aquest dejuni.

■ Festivitats

Els bahà'ís tenen nou festivitats marcades de manera preceptiva, entre les quals es pot destacar la celebració de la declaració de la missió de Bahá'u'llàh (21 i 29 d'abril, i 2 de maig) i la celebració del naixement de Bahá'u'llàh, el 12 de novembre.

■ Altres rituals

No hi ha cap ritual específic ni cap fórmula de conversió determinada per la qual hom esdevé bahà'í. Quan una persona presenta una convicció ferma de convertir-se en bahà'í, després d'haver conegut i estudiat els principis d'aquesta fe, ha de demanar-ho a l'assemblea local i ha d'esperar que s'accepti la seva petició.

■ Quadre de possibles peticions en els centres penitenciaris

Pràctica religiosa habitual:

- Rebre assistència religiosa de manera regular o acompanyament espiritual de forma individualitzada.
- Espais per a la realització de les oracions diàries.
- Rentar-se abans de fer les oracions.
- Rebre algun tipus de formació o seguir alguns cursos d'estudi de la fe bahà'í.

Alimentació:

- No consumir begudes alcohòliques.
- Dejunar durant el mes d'Al·là.

Festivitats

- És possible que hi hagi bahà'ís que vulguin celebrar les festivitats que són preceptives d'acord amb la seva fe. Poden voler-ho fer dedicant més estona a les oracions o a la reflexió conjunta, i rebre assistència religiosa en aquestes diades.

Hinduisme

L'origen de l'hinduisme se situa al voltant de l'any 1500 aC. L'hinduisme agrupa un conjunt de creences i de pràctiques de característiques molt diverses, i és la tercera religió en nombre de seguidors arreu del món. A Catalunya, entre els practicants de l'hinduisme hi ha tant un important col·lectiu d'immigrants indis com nombrosos catalans d'origen.

■ Pràctica religiosa habitual

És habitual que els hinduistes recitin petits sons o frases sagrades anomenats mantres i que facin cants rituals. També és habitual que portin a terme algunes pràctiques de meditació.

■ Alimentació

La majoria dels hinduistes són vegetarians. En alguns casos consideren que també és prohibit el consum d'ous.

Bona part dels hinduistes que no són vegetarians renuncien a menjar vedella i porc.

El consum d'alcohol és prohibit i en alguns casos alguns interns poden mostrar reticències a prendre certs aliments com alls, cebes, determinats tipus de bolets, te, cafè, etc.

■ Festivitats

Les dates en què s'escauen les principals festivitats hinduistes poden variar d'un any a un altre. Així mateix, les diades celebrades pels hinduistes varien molt en funció del seu lloc d'origen. Tanmateix, algunes de les principals són el *Divapali* o dia de la llum (octubre-novembre), el *Holi* (febrer-març), el *Xivaratri* o festa en honor a Xiva (febrer-març) i el *Krixna Janmastami* (agost-setembre). En aquestes jornades és habitual la distribució de dolços entre els fidels, l'encesa de barres d'encens, la recitació de mantres, etc.

■ Altres pràctiques

No hi ha cap ritual específic vinculat a l'entrada d'un nou membre a la comunitat hinduista. Alguns corrents afirmen que una persona esdevé hinduista en la mesura en què s'aproxima a aquesta tradició religiosa fins que n'acaba adoptant les pràctiques i creences principals.

■ Informació complementària

Per demostrar que estan casades, moltes dones hinduistes porten un rosari que no es treuen mai durant la seva vida. El mateix s'esdevé amb el bindi, el punt que es dibuixa al front de les dones, i que és considerat una forma de protecció de la família.

Alguns hinduistes volen tenir a prop objectes i/o imatges de contingut religiós.

■ Quadre de possibles peticions en els centres penitenciaris

Pràctica religiosa quotidiana

- Assistència religiosa regular o, puntualment, un acompanyament religiós individual.

Alimentació

- Menús vegetarians o lliures de porc i de vedella.

Festivitats

- Realitzar recitacions excepcionals de mantres, junt amb l'encesa d'encens i la distribució de dolços per tal de celebrar algunes festivitats.

Informació complementària

- Voluntat de moltes dones de portar en tot moment rosaris, pírcings, bindis (un punt dibuixat al front) i altres marques o objectes rituals.
- Instal·lar imatges de divinitats a les cel·les.

Sikhisme

La religió sikh va sorgir al segle xv a la regió índia del Panjab i considera que Déu es va revelar a Guru Nanak Dev Jevi (1469-1539). És la cinquena religió en nombre de seguidors arreu del món. Tot i que és una religió d'implantació recent, a Catalunya ja hi ha diversos milers de persones, pràcticament totes procedents de l'Índia, que se'n declaren seguidors.

El llibre sagrat dels sikhs és el Guru Granth Sahib.

■ Pràctica religiosa habitual

Els sikhs fan tres pregàries diàries repartides al llarg del dia.

Amb anterioritat a les pregàries del matí i del vespre, els sikhs més devots es renten el cabell i se'l pentinen mitjançant una pinta que anomenen *kanga*.

Molts sikhs realitzen recitacions del Guru Granth Sahib.

■ Alimentació

Tot i que és matèria de discussió si es tracta d'un precepte religiós o no, força sikhs són vegetarians. En aquests casos, el consum d'ous també és rebutjat.

Com a influència de l'hinduisme, entre els sikhs s'ha estès el costum de no menjar carn de vedella, fins i tot entre els que no són vegetarians.

Tenen prohibit el consum d'alcohol.

■ Festivitats

Les principals diades de celebració són l'aniversari del naixement del fundador del sikhisme (octubre-novembre), el *Baisakhi* (13 o 14 d'abril), que commemora la creació del *khalsa*, un orde religiosomilitar sikh, i el *Divali* (octubre-novembre), que rememora l'alliberament d'un guru sikh del seu captiveri.

■ Altres pràctiques

No hi ha un ritual específic que determini que un membre ha entrat a la comunitat sikh, sinó que es creu més aviat que la conversió es realitza gradualment, a mesura que hom va coneixent la religió i n'adopta les seves pràctiques. Tanmateix, aquells sikhs que desitgen entrar a formar part del *khalsa*, han de prendre part en un complex ritual que inclou el beuratge d'una preparació anomenada *amritsar*.

■ Informació complementària

Alguns sikhs, sobretot si formen part de l'ordre *khalsa* (creat pel desè gurú sikh amb l'objectiu de preservar l'essència del sikhisme davant de qualsevol adversitat), han de portar en tot moment els elements rituals coneguts com les 5 "kas". Aquests elements són: 1) *Kes*: el cabell llarg (no es pot tallar cap cabell del cos); 2) *Kirpan*: una navalla; 3) *Kachehra*: un tipus específic de roba interior; 4) *Kanga*: una pinta; 5) *Kara*: un braçalet d'acer.

Tot i que no és un precepte religiós, alguns sikhs acostumen a portar un turbant per recollir-se el cabell llarg, del qual rarament es desprenen en públic.

■ Quadre de possibles peticions en els centres penitenciaris

Pràctica religiosa quotidiana

- Rebre assistència religiosa regular o , puntualment, un acompanyament individual.
- Rentar-se el cabell abans de fer les oracions.
- Disposar d'espais per fer les pregàries diàries.
- Realitzar recitacions del llibre sagrat sikh i/o escoltar-les a través de cintes magnetofòniques.

Alimentació

- Menús vegetarians o lliures de vedella.

Festivitats

- Celebrar les festivitats realitzant cultes més solemnes o activitats extraordinàries.
- Rebre el *karah prashad*, un pastís ritual que es reparteix als temples, de part dels familiars o amics.

Altres

- Alguns sikhs poden mostrar-se reticents a rasurar-se qualsevol part del cos.
- Hi ha sikhs que poden voler continuar vestint el turbant i portar les 5 kas (el cabell llarg, una navalla, una determinada roba interior, una pinta i un braçalet d'acer).
- Alguns sikhs poden mostrar la voluntat de tenir un *gutka*, un petit llibre amb textos sagrats.

Testimonis Cristians de Jehovà

Testimonis Cristians de Jehovà és el nom amb què actualment es coneix l'entitat religiosa que va organitzar el ciutadà dels Estats Units Charles Russell l'any 1870. A Catalunya actualment hi ha més de 30.000 testimonis de Jehovà.

El llibre sagrat dels testimonis de Jehovà és la Bíblia.

■ Pràctica religiosa habitual

L'activitat religiosa fonamental dels testimonis de Jehovà en la seva vida diària és l'estudi de la Bíblia i de determinades publicacions editades per l'organització, com *La Atalaia*.

El llibre sagrat que utilitzen el testimonis de Jehovà és la Bíblia.

■ Alimentació

Els únics aliments vedats, segons els testimonis de Jehovà, són els que tenen sang en la seva composició.

■ Festivitats

L'única celebració religiosa especial que els testimonis de Jehovà porten a terme és la commemoració de la mort de Jesucrist, la data de la qual es determina a partir del calendari jueu, de manera que pot variar d'un any a l'altre. La celebració consisteix en una anàlisi bíblica sobre el significat de la mort de Jesucrist que es realitza després de la posta del sol, davant dels emblemes del pa i del vi, que representen el cos i la sang de Jesucrist.

Els testimonis de Jehovà rebutgen afegir-se a les celebracions d'altres confessions. Per això no volen participar en cap mena d'activitat de celebració del Nadal, de la Setmana Santa catòlica ni dels sants que es commemoren al llarg de l'any. També rebutgen participar en altres festes, com el carnestoltes o aniversaris de naixements.

■ Altres pràctiques

Els testimonis de Jehovà celebren el baptisme per immersió (submergint-se dins l'aigua) en l'edat adulta.

En contraure matrimoni, l'únic acte que porten a terme els testimonis de Jehovà és una conferència bíblica sobre el matrimoni, després de la cerimònia civil.

■ Informació complementària

Els testimonis de Jehovà es neguen a rebre transfusions sanguínies, tant si es tracta de sang completa com si es tracta d'algun dels elements bàsics que la componen (glòbuls vermells, glòbuls blancs, plaquetes i plasma).

■ Quadre de possibles peticions en els centres penitenciaris

Pràctica religiosa quotidiana

- Assistència religiosa tant col·lectiva com individual. Aquesta assistència sol consistir en l'estudi de la Bíblia i d'altres publicacions, i en l'orientació respecte a la seva aplicació pràctica en la quotidianitat.

Alimentació

- No consumir cap aliment que tingui sang en la seva composició.

Festivitats

- Rebuig a participar en celebracions pròpies d'altres confessions religioses o bé que violen la seva neutralitat política.

Baptisme

- Rebre el baptisme, que es realitza per immersió.

Informació complementària

- En cas de contraure una malaltia, que se'ls ingressi en un hospital que respecti les seves posicions respecte a les transfusions de sang.
- Disposar d'un exemplar de la Bíblia o d'altres publicacions pròpies.

Resum de les possibles demandes

Resum de les possibles demandes

	Pràctica religiosa habitual al centre penitenciari	Alimentació
Església Catòlica	• Voluntat de participar amb freqüència en l'eucaristia. • Sol·licituds d'assistència religiosa regular i d'acompanyament religiós individual	• Voluntat d'abstenir-se de consumir carn durant els divendres de quaresma i de dejunar el dimecres de cendra i el divendres sant.
Esglésies evangèliques	• Sol·licituds d'assistència religiosa regular i/o acompanyament religiós individual. • Voluntat de celebrar el sant sopar amb certa regularitat. • Voluntat de realitzar oracions i d'assistir a activitats de formació bíblica.	
Judaisme	• Sol·licituds d'espais per fer les pregàries diàries. • Voluntat d'algunes dones, de realitzar la rebuda del sàbat. • Sol·licituds d'assistència religiosa regular.	• Sol·licituds de menús <i>caixer</i>, vegetarians o lliures de porc, en els quals no es barregin productes càrnics amb els làctics. • Voluntat de dur a terme determinats dejunis.
Islam	• Sol·licituds d'assistència religiosa regular. • Voluntat de rentar-se abans de realitzar les oracions. • Sol·licituds d'espais per realitzar les pregàries diàries.	• Sol·licituds de menús <i>halal</i>, vegetarians o lliures de porc. • Voluntat de celebrar el Ramadà i dejunar durant el dia.
Església Adventista del Setè Dia	• Voluntat de celebrar cultes els dissabtes i/o rebre assistència religiosa individual. • Voluntat de rebre formació bíblica. • Voluntat de rentar-se els peus per celebrar el sant sopar.	• Sol·licitud de menús vegetarians.
Esglésies ortodoxes	• Sol·licitud d'assistència religiosa regular. • Voluntat de combregar.	• Sol·licitud de menús vegetarians en dies determinats. • Voluntat de dejunar en dies concrets. • Rebuig del consum d'oli d'oliva durant la quaresma i la Setmana Santa.

Festivitats	Altres pràctiques	Informació complementària
• Voluntat de celebrar Nadal i Setmana Santa • Voluntat de celebrar la festivitat de la Mare de Déu de la Mercè.	• Voluntat de ser batejats, de rebre la comunió, de confessar-se o de celebrar altres sagraments.	• Desig de tenir a prop objectes com ara estampes, rosaris, crucifixos o imatges de Jesucrist, de la Mare de Déu i d'alguns sants, així com la Bíblia o altres textos religiosos.
• Voluntat de celebrar Nadal i Setmana Santa. • Voluntat de realitzar cants i oracions en grup.	• Voluntat de rebre el baptisme per immersió.	• Voluntat de disposar de la Bíblia o d'altres textos religiosos a la cel·la.
• Voluntat de celebrar el <i>Roix ha-Xanà</i> i el <i>Yom Qippur</i>. • Voluntat de celebrar algun culte utilitzant espelmes el dissabte.	• Voluntat de participar en cursos de conversió al judaisme i de celebrar el ritual de conversió.	• Voluntat de romandre amb el cap cobert. • Negatives a l'hora de realitzar certes tasques durant el sàbat.
• Voluntat de celebrar el Ramadà i la festa del sacrifici.	• Voluntat d'alguns interns de convertir-se a l'islam .	• Voluntat d'algunes dones de romandre amb el cap cobert. • Voluntat de disposar de l'Alcorà o d'altres objectes com una gel·laba o una catifa
• Desig de celebrar Nadal i Pasqua.	• Voluntat de rebre el baptisme per immersió.	• Voluntat de tenir la Bíblia o altres textos religiosos.
• Sol·licitud de celebrar Nadal i Setmana Santa seguint el calendari ortodox. • Ús d'espelmes en algunes celebracions.	• Voluntat de batejar-se.	• Voluntat d'instal·lar imatges a la cel·la i/o disposar de la Bíblia.

Resum de les possibles demandes

	Pràctica religiosa habitual al centre penitenciari	Alimentació
Budisme	- Negativa a realitzar tasques que comportin directa o indirectament la mort d'animals. - Demanda de rebre atenció espiritual	Voluntat de seguir una dieta vegetariana
Església de Jesucrist dels Sants dels Darrers Dies	- Sol·licitud d'assistència religiosa regular. - Voluntat de celebrar el sant sopar. - Voluntat de rebre formació bíblica.	- Rebuig al consum de te, cafè, alcohol i begudes excitants. - Voluntat de dejunar un dia al mes.
Fe Bahà'í	- Sol·licituds d'assistència religiosa regular. - Sol·licituds d'espais per realitzar les oracions diàries. - Voluntat de rentar-se abans de fer les oracions. - Voluntat de rebre formació religiosa.	- Rebuig del consum de begudes alcohòliques. - Voluntat de dejunar durant el mes d'Al·là.
Hinduisme	Sol·licitud d'assistència religiosa regular.	Sol·licitud de menús vegetarians o lliures de porc i de vedella.
Sikhisme	- Sol·licitud d'assistència religiosa regular. - Voluntat de rentar-se el cabell abans de fer les oracions diàries. - Sol·licitud d'espais per realitzar les oracions diàries. - Voluntat de fer recitacions de llibre sagrat o d'escollar-les enregistrades.	Sol·licitud de menús vegetarians o lliures de vedella.
Testimonis Cristians de Jehovà	Sol·licitud d'assistència religiosa.	Rebuig del consum de qualsevol aliment que tingui sang en la seva composició.

Festivitats	Altres pràctiques	Informació complementària
• Voluntat de celebrar el <i>Vesak Puja</i>.	• Voluntat de realitzar la Presa de Refugi.	• Voluntat de portar rosaris, cordons de protecció. • Voluntat de tenir a l'abast encens i figuretes i imatges de Buda.
• Voluntat de veure a la televisió la retransmissió de la conferència general de l'Església.	• Voluntat de rebre el baptisme i la imposició de mans.	• Voluntat de vestir una roba interior determinada. • Sol·licitud de tenir a l'abast la Bíblia i altres textos religiosos.
• Voluntat de celebrar les nou festivitats preceptives.		
• Peticions per realitzar recitacions de mantres, en festivitats important (<i>Divapali, Holi, Xivaratri</i>, etc.)		• Voluntat d'algunes dones de portar rosaris, pírcings, bindis i altres marques rituals. • Peticions per instal·lar imatges de divinitats a la cel·la.
• Voluntat de celebrar el <i>Baisakhi</i> o el <i>Divali</i>, entre altres festivitats. • Voluntat d'alguns familiars o amics, de portar-los el pastís ritual <i>karah-prashad</i>.		• Reticències a rasurar-se qualsevol part del cos. • Voluntat de vestir un turbant i les 5 kas. • Voluntat de tenir una <i>gutka</i> (petit llibre amb textos sagrats).
• Rebuig a participar en celebracions d'altres tradicions religioses o que violin la seva neutralitat política.	• Voluntat de rebre el baptisme per immersió.	• En cas de malaltia, voluntat que se'ls respecti la seva posició en referència a les transfusions de sang. • Voluntat de tenir una Bíblia i altres publicacions.

4

Suggestiments i propostes d'actuació

■ 4.1. Principis d'actuació

- 1** Reconeixement de la dignitat de les persones.
- 2** Respecte dels drets fonamentals comuns a totes les persones.
- 3** Respecte dels drets de llibertat de pensament, de consciència i de religió.
- 4** Respecte a la pluralitat de creences i d'opcions religioses i de pensament.
- 5** Defensa del bé comú per damunt de qualsevol pràctica particular que atempti contra aquest bé comú.
- 6** Compliment de la legalitat vigent al nostre país.
- 7** Laïcitat o separació entre poder públic i creences religioses.
- 8** Tracte igualitari envers totes les persones, sense discriminacions ni prejudicis per raó de les seves creences.
- 9** Aplicació dels acords subscrits per l'Estat espanyol i per la Generalitat de Catalunya amb diverses confessions religioses.
- 10** Respecte dels límits legals dels drets de llibertat religiosa.

■ 4.2. Recomanacions

Recomanacions generals

- El personal que treballa als centres penitenciaris ha de conèixer els drets a què fan referència els principis anteriors i tenir-los presents en la seva activitat diària.
- El personal que treballa als centres penitenciaris haurà de tenir en compte, a l'hora de relacionar-se amb les persones recluses, que totes les persones tenen dret a no declarar quant a la seva ideologia, religió o creences.
- Com a principi general d'actuació, cal respectar les creences i les pràctiques religioses de les persones internes i no s'ha d'entrar en cap discussió per raó de les seves conviccions. Només per motius de seguretat, higiene, salut, de respecte als altres i per motius d'organització interna, els professionals dels centres penitenciaris poden demanar que els interns renunciïn a pràctiques derivades de les seves conviccions.
- És convenient que els centres penitenciaris organitzin sessions formatives per als seus treballadors al voltant dels drets de llibertat religiosa, de pensament i de consciència, i sobre les diverses sensibilitats espirituals i filosòfiques presents a Catalunya. Aquestes sessions podran ser organitzades conjuntament per la Subdirecció General de Programes de Rehabilitació i Sanitat del Departament de Justícia, la Direcció General d'Afers Religiosos del Departament de la Vicepresidència, les pròpies confessions religioses i altres entitats especialitzades en el diàleg interreligiós o intercultural.

Recomanacions relatives al moment de l'ingrés al centre penitenciari

- En el moment de l'ingrés, els centres penitenciaris hauran de proporcionar informació a les persones internes sobre:
 - El dret de rebre assistència religiosa
 - El procediment per a sol·licitar assistència religiosa
 - Les confessions religioses amb ministres assignats a aquell centre penitenciari.
 - El dret a rebre una alimentació adequada a les pròpies conviccions religioses.

- El procediment per a sol·licitar una alimentació conforme a les pròpies creences religioses.

A tal efecte, la Secretaria de Serveis Penitenciaris, Rehabilitació i Justícia Juvenil ha editat uns tríptics sobre l'assistència religiosa que poden ser útils per a aquesta tasca explicativa. Tanmateix, convé que aquesta informació també s'expliqui oralment a les persones internes.

Recomanacions relatives a la cuina i als preceptes alimentaris

- Pot haver-hi persones internes que, en funció de les seves creences religioses, no desitgin menjar determinats productes o plats. Quan el nombre de sol·licituds ho justifiqui, cal que el centre penitenciari intenti oferir menús adaptats, en la mesura del possible, a les peticions alimentàries específiques de les diverses confessions, sempre que no signifiqui una despesa econòmica extraordinària.
- Quan no sigui possible oferir menús adaptats als diferents preceptes religiosos, i sempre que no signifiqui una despesa econòmica extraordinària, el centre pot oferir un menú alternatiu vegetarià, al qual es podrien acollir molts dels membres de comunitats religioses que tenen uns preceptes alimentaris determinats.
- Els dejunis i les abstinències alimentàries són quelcom comú a diverses tradicions religioses. En funció de cada confessió, aquests dejunis o abstinències poden comportar:
 - Rebuig total de l'aliment en determinades jornades.
 - Rebuig de l'aliment només durant algunes hores del dia.
 - Rebuig de determinats aliments.

A l'hora de preparar els menús alimentaris cal tenir en compte la possibilitat de l'existència d'interns que segueixin aquests dejunis o abstinències i, arribat al cas, plantejar la possibilitat d'establir mesures alternatives com poden ser:

- La confecció de menús lliures de determinats aliments.
- La possibilitat d'establir mecanismes per tal que les persones recluses puguin alimentar-se fora de l'horari habitual, a les seves cel·les. Les dates en què es porten a terme els diferents dejunis o abstinències s'informaran a través

dels responsables dels serveis d'assistència religiosa, en el cas de les confessions que tenen establert aquest servei, o bé a petició individual en els altres casos.

- Algunes comunitats religioses commemoren determinades diades consumint determinats aliments. En ocasions, algunes entitats religioses s'ofereixen per proporcionar aquests aliments a les persones recluses. Bo i comprovant que no suposen cap risc per a la salut de les persones internes, ni per a la seguretat dels centres, es pot valorar la conveniència de l'entrada d'aquests productes.

Recomanacions relatives a les botigues dels centres penitenciaris

- Algunes comunitats religioses commemoren determinades diades consumint determinats aliments i per tant és probable que algunes persones internes vulguin accedir a ells. És convenient que en aquests períodes assenyalats les botigues posin a disposició de les persones internes aquests productes. Per a conèixer amb detall quins són aquests productes, els responsables dels supermercats podran comptar amb l'assessorament dels diferents responsables dels serveis d'assistència religiosa assignats a cada centre penitenciari.

Recomanacions relatives a les estades a la infermeria o a l'hospitalització

- Algunes confessions religioses, estableixen alguns preceptes que cal tenir en compte en el cas que l'intern hagi de passar molt temps a infermeria o bé un període d'hospitalització. En aquesta situació, cal remetre's a les recomanacions fetes a la *Guia per al respecte a la pluralitat religiosa en l'àmbit hospitalari* editada l'any 2005 pel Departament de Salut i la Direcció General d'Afers Religiosos, per tal d'actuar tenint en compte la llibertat religiosa, de creences i de consciència. Aquesta guia és accessible a través de l'enllaç: <http://www.gencat.net/salut/depsan/units/sanitat/pdf/guiaplurireli.pdf>.
- En tot cas, davant de dubte, és preferible sempre preguntar a l'intern o a la seva família si les seves creences o opcions religioses, de pensament o de consciència, en cas de tenir-ne, impliquen alguna mena de capteniment especial a l'hora d'aplicar un tractament.

- En un àmbit més concret, cal recordar que els Testimonis de Jehovà tenen uns preceptes específics relatius a les transfusions de sang. En aquest sentit, cal tenir en compte que la “Carta de drets i deures dels ciutadans en relació amb la salut i l’atenció sanitària”, aprovada l’any 2001 pel Govern de la Generalitat de Catalunya, reconeix el dret de les persones malaltes a escollir entre diferents opcions terapèutiques i/o a renunciar a rebre tractaments mèdics, incloent aquells que són vitals.

Recomanacions relatives a la biblioteca

- Algunes persones internes poden voler tenir al seu abast lectures de temàtica religiosa. Cal que les peticions en aquest sentit siguin ateses de la mateixa manera que poden ser-ho les d’altres persones internes.
- En cas que els responsables de la biblioteca es vegin en la necessitat d’adquirir obres de temàtica religiosa, poden demanar l’assessorament dels diferents responsables dels serveis d’assistència religiosa assignats a cada centre penitenciari.

Recomanacions relatives a les pràctiques i mostres de pertinença religiosa o a grups de pensament de les persones internes durant l’activitat diària

- Algunes persones internes poden voler mostrar determinats símbols en funció de les seves creences religioses. Cal permetre que les persones internes els portin sempre que això no suposi una violació del marc legal vigent o del reglament del centre. És per això que, si cal que una persona es retiri un símbol religiós, és preferible demanar-li que ho faci ella mateixa i en un entorn de privacitat. Així mateix, en cap cas s’hauran de deixar aquests símbols a terra o en llocs mancats d’higiene.
- Hi ha diverses confessions religioses que tenen establert com a precepte la realització de determinats rituals o oracions en diversos moments del dia. Si bé cal tenir en compte que l’organització interna del centre no s’ha de veure afectada per aquestes peticions, cal recordar que a) setmanalment en els centres penitenciaris existeixen espais horaris reservats per a les celebracions col·lectives i l’assistència religiosa, i b) que sovint és possible ajornar

aquestes pràctiques fins al moment en què la persona interna compti amb el temps lliure i la privacitat per a dur-les a terme.

Recomanacions relatives a l'activitat religiosa a l'interior de les cel·les

- La cel·la és l'espai on la persona interna pot voler dur a terme algunes de les seves pràctiques religioses quotidianes. És per això que, respectant el marc legal vigent i el reglament del centre, cal permetre que les persones internes posseeixin dins la seva cel·la, les imatges, objectes i llibres religiosos que desitgin tenir a prop o a la seva disposició.
- Cal que els professionals que treballen al centre penitenciari tractin amb el màxim respecte els símbols religiosos que les persones internes puguin tenir a l'interior de les seves cel·les. Si, per raons de seguretat, cal escorcollar una cel·la o els objectes personals d'alguna persona interna, cal que el registre dels objectes religiosos (llibres, imatges, figures, etc.) s'efectuï mantenint el màxim respecte a l'hora de procedir. En aquest sentit és important:
 - No deixar objectes religiosos a terra o en llocs mancats d'higiene.
 - No trepitjar catifes o coixins que s'utilitzen per a les pràctiques religioses quotidianes, ni deixar-los en llocs mancats d'higiene.
 - Agafar les imatges de manera respectuosa, és a dir, per la seva base.
- Cal permetre i respectar que les persones internes realitzin pràctiques religioses de manera individual durant les estones en què resten dins les cel·les, sempre respectant el marc legal vigent, el reglament del centre, i el descans o activitat de la resta d'interns amb qui comparteixen la cel·la.

Recomanacions relatives als cultes i a l'assistència religiosa col·lectiva

- Els centres penitenciaris hauran de situar en un lloc visible de les seves instal·lacions la informació relativa a:
 - El dret de rebre assistència religiosa.
 - El procediment per a sol·licitar aquesta assistència religiosa.

- Les confessions religioses amb ministres o responsables del servei d'assistència religiosa assignats a aquell centre penitenciari.

A aquest efecte, són un instrument d'utilitat els tríptics sobre l'assistència religiosa elaborats per la Secretaria de Serveis Penitenciaris, Rehabilitació i Justícia Juvenil.

- Quotidianament, les persones internes han d'estar informades del procediment pel qual poden sol·licitar assistència religiosa i participar als cultes col·lectius.
- El centre ha de facilitar la realització de cultes col·lectius regulars d'aquelles tradicions religioses que tinguin reconegut aquest dret pels diferents acords amb les Administracions i d'aquelles confessions de les quals s'hagi rebut una quantitat de sol·licituds que ho justifiqui.
- Cal garantir que aquelles persones recluses que ho desitgin puguin assistir als actes religiosos comunitaris que de manera periòdica duen a terme els ministres de les diferents confessions assignats a cada centre penitenciari. Cada centre establirà els mecanismes per tal que les persones internes puguin desplaçar-se fins a aquests actes sense que això impliqui la violació del dret a no haver de declarar sobre les pròpies creences religioses, ni posar en perill la seguretat del centre. És convenient implicar els diferents ministres de les confessions religioses assignats a cada centre en el disseny d'aquests mecanismes.
- Cal recordar la necessitat de preveure un espai multiconfessional neutre que s'adeqüi a les necessitats de culte col·lectiu de les diverses confessions. Sempre que sigui possible, és recomanable que aquest espai tingui les característiques següents: mobilitat de les cadires i de la taula o altar, absència de signes externs religiosos fixos, i existència d'armaris o d'un petit magatzem on desar els símbols o objectes propis de cada confessió. Alhora és convenient que aquest espai sigui ampli i ben aïllat de sorolls.
- Cal tenir en compte que, en molts casos, la celebració d'aquests cultes col·lectius requereix de determinats objectes o aliments. Entre aquests elements podem citar:
 - Pa i vi per a determinades celebracions cristianes.
 - Catifes.
 - Instruments musicals per a l'acompanyament dels cultes.

- Indumentària religiosa
- Llibres sagrats o de temàtica religiosa
- Determinades espècies (encens, etc.)

Cal que els centres penitenciaris permetin l'entrada d'aquests elements, a mans del personal religiós degudament acreditat, bo i establint els mecanismes necessaris per tal que això no suposi cap risc per a la seguretat del centre.

Recomanacions relatives a l'assistència religiosa individualitzada

- Les sol·licituds d'assistència religiosa individualitzada s'han de gestionar amb la major rapidesa possible, tenint en compte la disponibilitat del responsable religiós pertinent i respectant les normes horàries i de funcionament del centre.
- En el cas de tradicions religioses que tinguin un ministre assignat de manera fixa al centre penitenciar, aquestes peticions es poden derivar directament a aquest ministre. En el cas de sol·licituds d'assistència religiosa referents a una tradició sense un ministre o responsable del servei d'assistència religiosa assignat a la presó, es poden trameure a la Subdirecció General de Programes de Rehabilitació i Sanitat del Departament de Justícia, que vehicularà aquesta petició per tal d'atendre-la amb la major rapidesa possible, a través de la Direcció General d'Afers Religiosos del Departament de la Vicepresidència.
- Cal garantir el dret a no rebre assistència religiosa contrària a les pròpies creences personals. Per això cal establir els mecanismes per tal que els interns només rebin les visites dels ministres de culte que ells mateixos han sol·licitat o bé aquelles visites que han acceptat malgrat no haver-les demanat expressament.
- És convenient que els ministres de culte de les diferents tradicions religioses assignats al centre penitenciar tinguin accés a un despatx per tal que puguin atendre de manera adequada les persones internes que sol·licitin assistència de manera individualitzada. Convé que aquest tipus d'assistència religiosa pugui oferir-se respectant al màxim les condicions d'intimitat i de privacitat.

Recomanacions relatives a la celebració de determinades festivitats religioses o dates assenyalades

- És possible que alguns grups de persones internes desitgin realitzar cerimònies i/o activitats extraordinàries per tal de celebrar una determinada festivitat religiosa o bé una data assenyalada. En el cas que aquestes activitats siguin col·lectives, tot tenint en compte les disponibilitats pressupostàries, la seguretat i la vida del centre i els drets fonamentals de la resta dels interns, la direcció dels centres acordarà amb els representants religiosos la manera com es concretarà la celebració.

Recomanacions relatives a la celebració de determinats rituals d'especial significació religiosa

- Alguns interns poden voler celebrar determinats rituals d'especial significació en la vida religiosa d'una persona (baptisme, presa de refugi, matrimoni, etc.). Davant d'aquestes peticions, cal que els centres penitenciaris estableixin els mitjans adequats per tal que la persona interna pugui dur a terme aquestes cerimònies en les condicions de màxima dignitat. A aquest efecte, el centre penitenciari podrà comptar amb la col·laboració de la comunitat religiosa a la qual estigui vinculada la persona per tal d'assegurar que aquest ritual es desenvolupa d'una manera adient.

Si voleu més informació, podeu adreçar-vos a:

Direcció General d'Afers Religiosos
Departament de la Vicepresidència
Generalitat de Catalunya

C. Sant Honorat, 1-3, 2a planta A

08002 Barcelona

Tel.: 93 567 68 61

Fax: 93 567 68 68

dgar.vicepresidencia@gencat.cat

<http://www.gencat.cat/vicepresidencia/afersreligiosos>

Subdirecció General
de Programes de Rehabilitació i Sanitat
Direcció General de Recursos i Règim Penitenciari
Secretaria de Serveis Penitenciaris,
Rehabilitació i Justícia Juvenil
Departament de Justícia

c/ Aragó 332

08009 Barcelona

Tel.: 93 214 01 00

Fax: 93 214 01 56

www.gencat.net/justicia